Vítězslav Nezval
PAN FAGOT A FLÉTNA

Féerický balet na hudbu E. F. Buriana

E. F. Burianovi

I.

V pozadí nalevo kulisa představující laň s mláďaty na pažitě. Gumové vemeno. Napravo prospekt s vlakem. V popředí veliký sud. Lucerna visí z oblohy.

DIOGENES *(vystrčí hlavu ze sudu; v levé ruce drží hrozen barevných balónků, v pravé zvonící budík)*: Ach, jak krásně! Tlakoměr ukazuje na dobré počasí. Ještě několik týdnů strávím v tomto neutrálním pásmu, a pak na jih, do země Homérovy Odysseje a pomorančů.

ČÍŠNÍK: Pán si přeje?

DIOGENES: A stěhování! Zaklopím dno svého obydlí. Oh, valiti se po kulatém břichu země.

(Mudruje)

Konečně, co dát se naložiti do nákladního vozu s lihovinami a přezimovat.

ČÍŠNÍK: Pán si přeje?

DIOGENES: Ustup mi ze slunce.

ČÍŠNÍK: Prosím.

(Odejde)

DIOGENES *(křičí za ním)*: Jednu porci laního mléka, ničemo!

ČÍŠNÍK *(dojí laň)*

LAŇ:

Tak jako přebýval Diogenes v sudě,
tak může básník přebývati všude.
Proč by nemohla mít žena sídlo ve flétně,
jak motýl v kukle, než z ní ulétne.

SBOR *(za scénou)*:

Proto, aby se předešlo umělecké nudě,
ať přebývá básník všude, jak přebýval Diogen v sudě.

LAŇ:

A proč by nemohl býti muž obyvatelem fagotu,
když bydlí se v kriminálech, pekle a nebi.

SBOR: Nejde o žádnou uměleckou kuriozitu!

DIOGENES: Jednu porci laního mléka, ničemo!

ČÍŠNÍK: Nebesa! Laň ztratila mléko, stala se básníkem.

DIOGENES: Ano, ustup jí ze slunce a poslouchej, hlupáku:

Výhodou mého zaměstnání je,
že mám dost chuti na fantazie,
a ve fantazii je jedno nejveselejší a příjemné,
že se neplatí daň z obratu a nájemné.

SBOR:

Proto, aby se předešlo umělecké nudě,
přebývejte básníci všude,
jak přebýval Diogen v sudě.
Umění nemá zákonů, a proto je mu třeba především přednost dát,

dovede vytrhnouti z nudy, osvěžit ducha a rozesmát.
(Hasičský signál)
DIOGENES *(zpívá)*: Hoří, hoří, hoří!
VÝKŘIK Z PUBLIKA: Proč právě v těchto místech. Nemá to logické souvislosti s dějem. Já tomu nerozumím.
DIOGENES *(volá megafonem)*: Rozumíte, pane, hvězdné obloze!?
DÍVKA *(objevivší se znenadání)*: Dívala jsem se na ni celou noc. On mne líbal. Po celou noc.
(Zpívá)
„Na nebi vzešlo mnoho hvězd
a všude je tak volno,
jenom v těch ňadrech teskno tak
a u srdce tak bolno."
DIOGENES: Proč jste sem přišel, pane? Je to divadlo, a ne školní hodina z filozofické propedeutiky.

DÍVKA: Dívejte se, dívejte se na tu hvězdu, ona viděla všecky naše polibky. Noc mluvila nejsladším jazykem. Nerozuměla jsem mu a byla jsem šťastna.
DIOGENES *(zakokrhá)*
DÍVKA: Je ráno, ráno, ach, jak krásný den.
(Vlak zahvízdá. Vystoupí z něho ředitel muzea s hloučkem lidí. Přistoupí k Diogenovi)
ŘEDITEL: Je to jedna z nejzvláštnějších kuriozit v dějinách lidstva. Filozof přímo metafyzického dosahu. Pohrdl vším blahobytem, aby se mohl oddati zcela svému filozofickému snění. V našem muzeu upravili jsme pro něho krásný koutek. Zaslouží konečně pozornosti lidstva. Bude pozorně umyt a denně oprašován.
DIOGENES *(plačtivě, zpívá to ve všech výškách)*: Jednu porci laního mléka.
ŘEDITEL: Má hlad, chudák. Je pomaten. Snad umírá. Odstupme, je to veliký dějinný okamžik.
LAŇ:
Jsem nejšťastnější ze všech laní,
neříkají mi slečno ani milostpaní,
čas na mé kráse ničeho nemění,
jsem nejšťastnější laň ve službách umění.
DIOGENES *(kýchá, kašle, chroptí, řehtá jako kůň, bečí)*
ŘEDITEL: Vidíte, má kašel, rýmu, chudák Diogen!
SISYFOS *(přichází se soudkem a žehlicím prknem. Opře prkno o kulisu a valí po něm soudek, načež jej upustí. Opakuje několikráte, těžce vzdychaje)*: Ach, věčný hřích, ach, věčný trest. Marnost, marnost, marnost.
DIOGENES: Kdo jsi ty, jenž takto utrácivě hýříš se svými silami?
SISYFOS: Jsem Sisyfos.
ŘEDITEL: Je mu uloženo osudem za trest valiti věčně toto břemeno.
DIOGENES: A proč to děláš?

SISYFOS: A proč ty bydlíš v tom sudě?
DIOGENES: Baví mne to.
ŘEDITEL: Vznešené duše, jak pokorně nesou svůj osud.
DIOGENES: Ale nemyslíš, že bychom toho mohli už nechat? Mám chuť zamilovati se.
SISYFOS: Já také.
DIOGENES: Ty budeš v lásce melancholikem. Indický princ. Já flegmatik, milionář.
(Oba vyskočí, narazí Sisyfův soudek, napijí se a odejdou ze scény)
ŘEDITEL *(chytí se za hlavu a omdlí)*: Historie porušena. Pomoc!
LAŇ:

Jsem ze všech nejšťastnější laň,
z mého mléka se neplatí žádná daň,
čas na mé kráse ničeho nemění,
jsem nejšťastnější laň ve službách umění.

SBOR:

A proto, aby se předešlo umělecké nudě,
ať přebývá básník všude, jak přebýval Diogen v sudě,
lze žíti v palácích, podnájmu nebo v chaloupce horala,
nebo se svléci a běhat světem jako gorila.
Umění nemá zákonů, proto je mu třeba především přednost dát,
dovede vytrhnouti z nudy, osvěžit ducha a rozesmát.

II.

Scéna bez dekorací, kostýmovaná tak, aby na ní vynikl odstupňovaně tanec a pantomima. Aktéři dvojího druhu: 1. Tanečníci, u nichž se má uplatnit krása, vlnění a rytmus těla v pohybu. 2. Tanečníci odění v abstraktní, nepohyblivé kostýmy, kteří mají uplatnit svými geometrickými pohyby a tanci strohou základní rytmičnost skladby. Jsou to vlastně pohyblivé kulisy, jež charakterizují děj.

Rej maškarád. Masky představují děti, fotbalisty, fotbalový míč, kočku, žirafy, dítě v peřince, zepelín. Tančí kolem pláště FLÉTNY, jenž je namalován růžově jako cukrová tyčinka. ŠARLATÁN (oděn jako akrobati ze Seurata) svolává lid. Přichází PRINC. Z pláště vystoupí FLÉTNA (dívka v krátké růžové sukni) a tančí.

Na pokynutí PRINCOVO přijíždí na scénu vozík, na němž je naivní malebné jezírko, jež nabízí PRINC FLÉTNĚ. Z fagotového pláště vystupuje FAGOT (kolem pasu má automobilové kolo) a na jeho pokyn se roztančí 6 fagotů (kostýmovány tak, že se podobají mrakodrapům), jež nabízí FAGOT FLÉTNĚ. DAV je na straně PRINCOVĚ a postaví se proti fagotům. ŠARLATÁN je rozežene papírovými nafukovacími hady. FLÉTNA přistoupí snivě k jezírku a koupá se v něm (tanec s pohyby koupajícího se člověka). PRINC se jí

dvoří. Fagoty dělají promenádu, vytvářejíce řadové, geometrické útvary. Zhasnou světla a je zřít jen lampičky na fagotech. FLÉTNA vystoupí z jezera, jde k světlům, jež se mihají jako bludičky. Rozhodne se pro FAGOTA.

III.

Nástup fagotů. FLÉTNA se otvírá a zakrouží na špičkách. FAGOT se otvírá a zdraví ji. Fagoty tančí na místě. (Dupání podle hudby) FAGOT zdraví znovu, dvorněji. FLÉTNA dvorně zakrouží na špičkách. Fagoty nastupují a doprovázejí sólový tanec FAGOTŮV. – Pantomima: FAGOT se táže FLÉTNY. Fagoty se kloní FLÉTNĚ. FAGOT opětuje otázku. Fagoty obstoupí FLÉTNU. FLÉTNA sólo, fagoty ji doprovázejí, tančíce na místě nebo kolem své osy. FAGOT přistupuje. Fagoty se zastaví. Pantomima: FAGOT nabízí FLÉTNĚ své fagoty. FLÉTNA místo odpovědi rozvine kolem těla šerpu, na níž je nápis Bída. FAGOT se rozhoduje. Vypudí fagoty (mrakodrapy). Objeví se ŠARLATÁN, a zatímco FAGOT padá na kolena před FLÉTNOU, odvádí pochodovým tempem fagoty, dávaje rytmus vojenskou taktovkou.

IV.

Svatební ložnice.

ŽENICH a MARIE sedí naproti sobě. Mlčí. Kouří. Jakmile se jí ŽENICH dotkne, MARIE couvá a zděšeně zalomí rukama. Snímá s hlavy věnec, dívajíc se smutně směrem k parku.

Park.
Chlapec líbá Marii.

CHLAPEC:
Jsem šťasten, tolik šťasten. Marie, miláčku, včerejšek, zítřek, ne, nemyslit na nic. Teď jsem šťasten. Ale bojím se o tebe.

MARIE:
Proč by ses bál. Ty víš, že jsem jen tvá. Je mi tak sladce, miláčku. Kdykoliv na mne jindy pohleděl muž, styděla jsem se. Teď se nestydím. Proč by ses bál.

CHLAPEC:
Já vím, já vím.

ŽENICH:
Žádám vás za vysvětlení, Marie. Jsem vaším mužem.

MARIE:
Ano.

ŽENICH:
Slíbila jste mi dnes věrnost a poslušnost.